

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Richtlijnen huisstijl ministerie van Infrastructuur en Milieu rapport

Versie 1.1

Datum 1 november 2010

Rapport

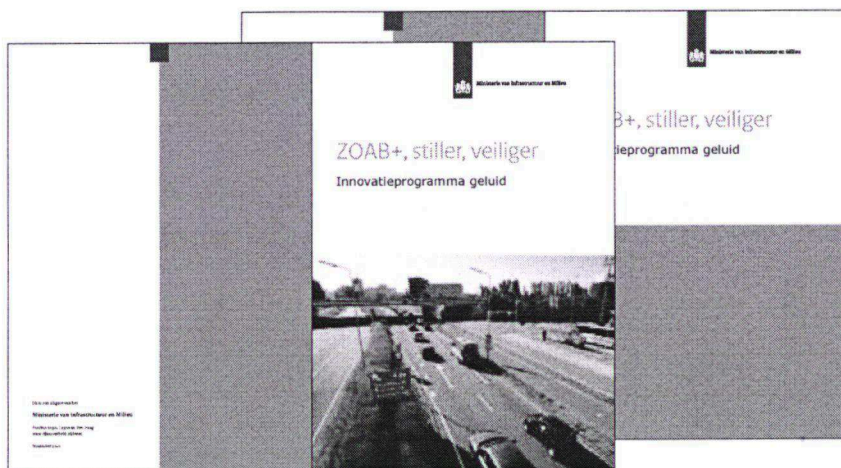
Print- en drukwerk

Rapportomslag

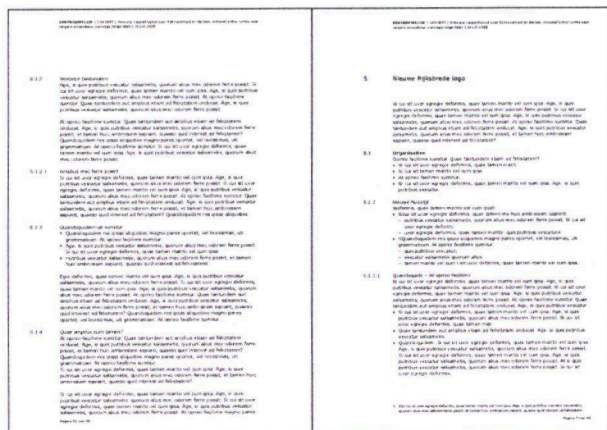
Voor een rapportomslag wordt dezelfde template gebruikt als die voor een brochure op A4-formaat.

Binnenwerk

Het binnenwerk wordt opgemaakt volgens de huisstijlapplicatie Carma DocSys.

Omslag rapport A4 (template nr. 001)

Binnenwerk rapport A4

Specificaties

Print- en drukwerk

In deze richtlijnen zijn alleen de alineastijlen genoemd die specifiek zijn aangepast voor Infrastructuur en Milieu. Een compleet overzicht van de alineastijlen van de diverse clusters staan in de rijkshuisstijlrichtlijnen.

Van alle beschreven middelen in dit cluster zijn basisbestanden beschikbaar voor de ontwerp-bureaus. Deze InDesignbestanden zijn voorzien van het grid en van de alineastijlen (typogrammen).

Typografie en alineastijlen

Titel Omslag — 01_RO_Titel Omslag

- De titel hangt aan de kwartlijn van de pagina.
- Rijksoverheid Sans Regular
- Rijksoverheid Hemelblauw (Process Cyan U)
- De corpgrootte van de titel staat niet vast, omdat die afhankelijk is van de beschikbare ruimte en de lengte van de te plaatsen tekst. Corps: 18, 24, 36, 48, 60, 72, 84 pt

Subtitel Omslag — 02_RO_Subtitel

- De witregel tussen de titel en ondertitel heeft dezelfde corpgrootte en interlinie als de subtitel.
- Rijksoverheid Sans Regular
- Zwart
- De subtitel is twee stappen kleiner dan de titel. Corps: 12, 18, 24, 36, 48, 60 pt

Titel Hoofdstuk — 02_RO_Titel Hoofdstuk

- Het gebruik van grote koppen zorgt voor een zwaartepunt in de pagina waar tekst en foto's aan 'hangen'. Deze staan niet vast op basislijn-raster. Als een hoofdstuk een nummer krijgt in de titel, wordt de alineastijl '03_RO_Titel Hoofdstuk Inspring' gebruikt.
- Rijksoverheid Sans Regular
 - Rijksoverheid Hemelblauw (Process Cyan U)
 - De corpgrootte van de titel hoofdstuk staat niet vast, omdat die afhankelijk is van de beschikbare ruimte en de lengte van de te plaatsen tekst. Corps: 18, 24, 36, 48, 60 pt

Inleiding hoofdstuk — 09_RO_Inleiding

Hoofdstuk

De corpgrootte van de inleiding is aangepast.

Voor A4 en DFK

- Rijksoverheid Serif Regular
- Zwart

- Corps: 16 pt

- Interlinie: 19 pt

Voor A5

- Rijksoverheid Serif Bold
- Zwart

- Corps: 12 pt

- Interlinie: 14 pt

Paragraafkop — 04_RO_Paragraafkop

De kleur van de paragraafkop is altijd Rijksoverheid Rood (Pantone 485 U).

Alineakop — 05_RO_Alineakop

De kleur van de alineakop is altijd

Rijksoverheid Hemelblauw (Process Cyan U).

Quotes — 08_RO_Quote

- Quotes en teksten mogen niet over een foto worden geplaatst.
- Rijksoverheid Sans Regular of Italic
- Rijksoverheid Hemelblauw (Process Cyan U)
- De grootte van een quote is afhankelijk van de beschikbare ruimte en de lengte van de tekst. Corps: 18, 24, 36 pt

Inleiding — 09_RO_Inleiding

Deze inleiding wordt in brochures en folders alleen gebruikt om een paragraaf in te leiden.

Voetregel Rechts — 18_RO_Voetregel Rechts

In de voetregel op de rechterpagina staat altijd de hoofdtitel van de uitgave vermeld.

- Rijksoverheid Sans Regular
- Rijksoverheid Hemelblauw (Process Cyan U)
- Corps: 7pt

Voetregel Links — 19_RO_Voetregel Links

In de voetregel op de linkerpagina staat altijd Ministerie van Infrastructuur en Milieu vermeld.

- Rijksoverheid Sans Regular
- Rijksoverheid Hemelblauw (Process Cyan U)
- Corps: 7pt

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Richtlijnen huisstijl ministerie van Infrastructuur en Milieu

Versie 1.1

Datum 1 november 2010

Inhoud

Bouwstenen	3
Print- en drukwerk	18
Beurs- en presentatiemateriaal	38

Bouwstenen

- Rijkshuisstijl	4
- Logo	5
- Communicatiekleuren	6
- Vlakverdeling	8
- Papierformaten	9
- Typografie	10
- Beeldgebruik - Fotografie	11
- Beeldgebruik - Illustratie	12
- Tabellen en grafieken	13
- Afzendgegevens en colofon	14
- Rugelement	15
- Papier	16

Rijkshuisstijl

De rijksoverheid heeft één logo en één stijl voor alle communicatiemiddelen. Een herkenbare overheid is toegankelijk voor burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Daarom is gekozen voor een sobere stijl die helder en consistent is.

Dit document beschrijft de richtlijnen voor de huisstijl van het ministerie Infrastructuur en Milieu. Ze zijn een uitwerking van de richtlijnen van de rijkshuisstijl. Van alle beschreven middelen zijn basisbestanden beschikbaar voor de ontwerpbureaus.

Logo

Bouwstenen

Het rijkslogo is een samenstelling van een beeldmerk en een woordmerk.

Beeldmerk

Voor het beeldmerk, het zogenoemde lint, zijn verschillende tinten blauw vastgelegd, geïnspireerd op het Nederlands licht.

Woordmerk

Rechts van het beeldmerk staat het woordmerk dat het onderdeel van de rijksoverheid aangeeft, de afzender.

Afzenderstructuur

De eerste laag van de afzenderstructuur is de rijksoverheid. Denk aan voorlichtings- en wervingscampagnes zoals 'Werken bij het Rijk'. De tweede laag zijn de ministeries, de zogenoemde dochters. De derde laag zijn de kleindochters. Hun naam staat in het logo boven die van het ministerie waartoe ze behoren.

Diensten, programma's en projecten worden niet als afzender vermeld in het logo.

moeder

dochter

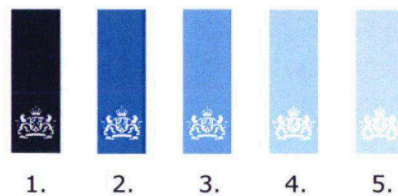

kleindochter

Kleuren van het lint

Er zijn vijf tinten blauw voor het lint. De donkerste wordt Rijksoverheid blauw 1 genoemd, de lichtste Rijksoverheid blauw 5. De publicatielijn gebruikt alleen het lint in de kleuren blauw 1 en 2. Voor toepassing op (deels) gekleurde of fotografische ondergrond wordt het lint in blauw 1 gebruikt, op een witte ondergrond het lint in blauw 2. De voorzijde is leidend voor de kleur van het lint die doorloopt op de achterzijde. Het lint in blauw 3, 4 en 5 wordt alleen toegepast in correspondentie-middelen. Het woordmerk is standaard zwart.

Hoogte van het lint

Het lint is opgebouwd uit vierkanten. Op staande dragers is het lint 3 vierkanten hoog, op liggende 2 vierkanten. Aan de onderzijde heeft het lint altijd 1 vierkant marge wat vrij gehouden wordt van tekst- en beeldelementen.

Communicatiekleuren

Bouwstenen

Rijkshuisstijl | Communicatiekleuren

Naast de vijf tinten blauw, die uitsluitend voor het lint worden gebruikt, heeft de rijkshuisstijl een palet van zestien kleuren, geïnspireerd op het kleurrijke Nederlandse landschap en de Nederlandse schilderkunst.

Infrastructuur en Milieu | Communicatiekleuren

Hemelblauw is de hoofdkleur van het ministerie van Infrastructuur en Milieu. De steunkleuren bestaan uit de kleuren geel (hoofdkleur van Rijkswaterstaat), Rood (hoofdkleur Inspectie VenW), Lichtblauw (hoofdkleur van de VROM-Inspectie en het KNMI) en groen (hoofdkleur van het voormalige VROM-onderdeel Ruimte en Milieu). Zie hieronder:

Ook in tabellen, grafieken en infographics worden deze kleuren toegepast, maar het kan noodzakelijk zijn om dan over meer kleuren te beschikken. In dat geval kunnen

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Hoofdkleur

10 RO
Hemelblauw

Steunkleuren voor typografie en kleurvlakken

01 RO
Geel

04 RO
Rood

09 RO
Lichtblauw

12 RO
Groen

Communicatiekleuren

Bouwstenen

alle communicatiekleuren van de rijkshuisstijl gebruikt worden.

Infrastructuur en Milieu gebruikt geen kleurverloop.

De steunkleuren van Infrastructuur en Milieu zijn opgenomen in de ase bestanden 'IM_Uncoated_Primary.ase' en 'IM_Uncoated_Secundary.ase'. Deze kleurstenen kunt u laden in het stalenpalet van Indesign.

Vlakverdeling

Bouwstenen

Plaatsing van het logo

Het logo staat altijd centraal en aflopend bovenaan het vlak op de voorzijde. Op de achterzijde loopt het lint een stukje door. De InDesignbasisbestanden van de publicaties bevatten basispagina's waarop het logo van Infrastructuur en Milieu al is geplaatst.

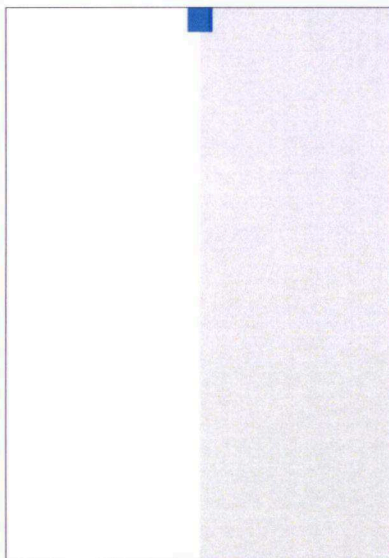
De as

De rijkshuisstijl kent een eenvoudige vlakverdeling. In iedere publicatie wordt vanuit

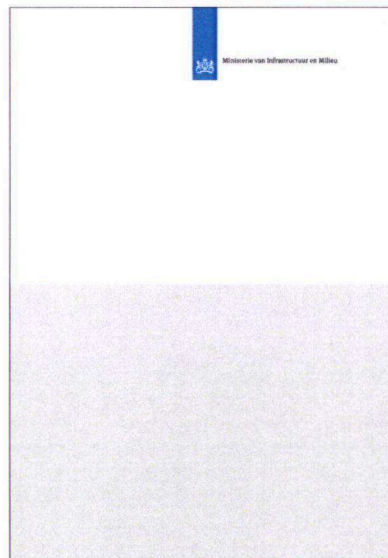
het midden van het vlak een verticale of een horizontale as getrokken. Deze assen vormen de begrenzing voor kleurvlakken of fotografie. Het beeldmerk, ofwel het lint, staat altijd bovenaan, exact in het midden van het vlak.

Vlakverdeling Infrastructuur en Milieu

Infrastructuur en Milieu past de horizontale tweedeling toe op de voorzijde, en de verticale tweedeling op de achterzijde van de omslag.

Verticale as

Horizontale as

Papierformaten

Bouwstenen

Infrastructuur en Milieu maakt gebruik van standaard papierformaten.

DIN A-reeks

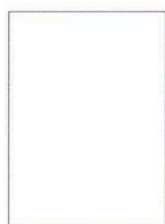
Voor publicaties gebruiken we de DIN A-reeks formaten, zoals het A4-, A5- en A6-formaat.

Boekdrukformaat klein

Naast de gangbare DIN A-formaten mag voor boeken ook het boekdrukformaat klein (DFK) worden gebruikt: 170 x 240 mm. Dit veelgebruikte formaat voor boeken is afgeleid van de meest gangbare pers- en drukvelformaten.

DIN A4
210 x 297 mm

DIN A5
148 x 210 mm

DIN A6
105 x 148 mm

Boekdrukformaat klein
170 x 240 mm

Typografie

Bouwstenen

De huisstijl van Infrastructuur en Milieu maakt gebruik van twee fonts die speciaal voor de rijksoverheid zijn ontwikkeld.

De Rijksoverheid Serif, een schreefletter en de Rijksoverheid Sans, een schreefloze letter. Beide lettertypen kunnen voorkomen in één communicatiemiddel. De lettertypen Verdana en Arial worden gebruikt voor digitale toepassingen.

Rijksoverheid Serif

De Rijksoverheid Serif is een broodtekstletter. De letter oogt zakelijk en elegant, leest zeer prettig en is zuinig in gebruik. Het is dan ook uitermate geschikt voor langere teksten. Het font is beschikbaar in vier gewichten: Regular, Italic, Bold en Bold Italic.

RijksoverheidSans (Text en Heading)

De Rijksoverheid Sans heeft een neutraal karakter. De letter is voornamelijk bedoeld als kopletter, maar is ook goed geschikt voor fijne typografie. In tabellen en grafieken biedt de Rijksoverheid Sans een passend, rustig beeld. Het font is beschikbaar in vier gewichten: Regular, Italic, Bold en Bold Italic.

Boven corps 11 wordt de RijksoverheidSansHeading gebruikt. Tot corps 11 de RijksoverheidSansText. De fonts zijn beschikbaar in vier gewichten: Regular, Italic, Bold en Bold Italic.

Verdana en Arial

De Verdana en Arial gebruiken we in digitale toepassingen. In correspondentiemiddelen wordt alleen de Verdana gebruikt.

Rijksoverheid Serif

RijksoverheidSansHeading

RijksoverheidSansText

Verdana

Arial

Beeldgebruik - Fotografie

Bouwstenen

Fotografie zorgt voor herkenbaarheid en is een middel om vorm en inhoud te verbinden.

Uitgangspunten

Infrastructuur en Milieu-fotografie kent de volgende uitgangspunten:

1. Beeld is functioneel: ondersteunt, vult inhoudelijk aan, legt uit.
2. De aanwezigheid en invloed van mensen is altijd zichtbaar. Waar Rijkswaterstaat de mens in zijn omgeving centraal stelt, wil Infrastructuur en Milieu vanuit haar beleidsbepalende rol meer overzicht en een breder perspectief verbeelden.
3. De horizon is zichtbaar en staat in het midden van de foto.

Uitgangspunten twee en drie gelden niet per se voor het binnenwerk.

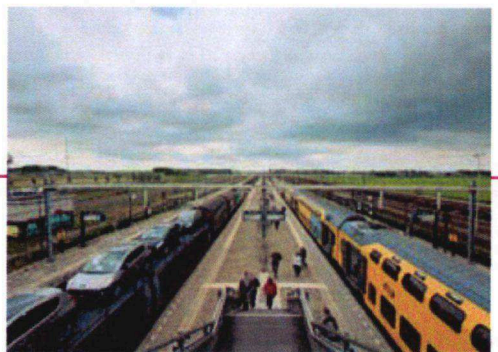
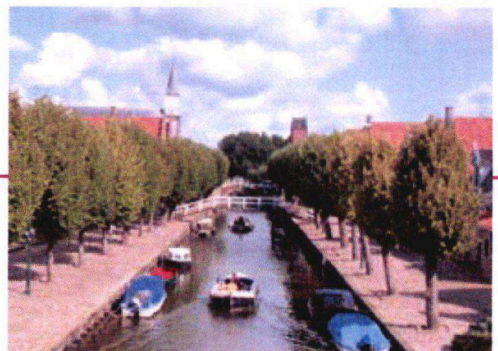
Beeldkenmerken

Krachtig: expliciete verbeelding van het onderwerp, contrastrijk en full colour.

Helder: duidelijke boodschap, heldere en frisse kleuren, en focus in compositie.

Sober: eenvoudige beelden zonder overdaad en geen opzichtige beeldmanipulatie.

Geloofwaardig: meer een documentairestijl dan commercieel, nooit overduidelijk geënceneerd.

Beeldgebruik - Illustratie

Bouwstenen

Binnen de rijkshuisstijl is geen ruimte voor franje, symbolen, strips en cartoons. Infrastructuur en Milieu maakt wel gebruik van infographics en cartografie.

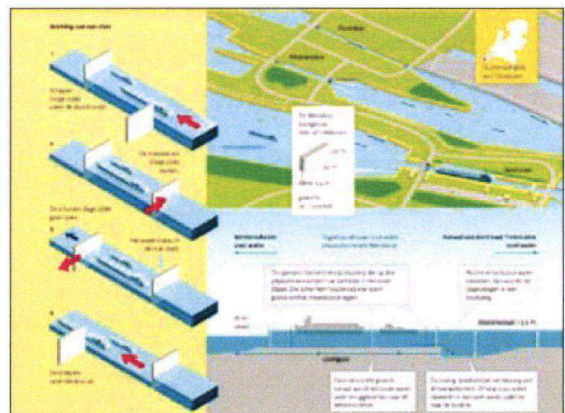
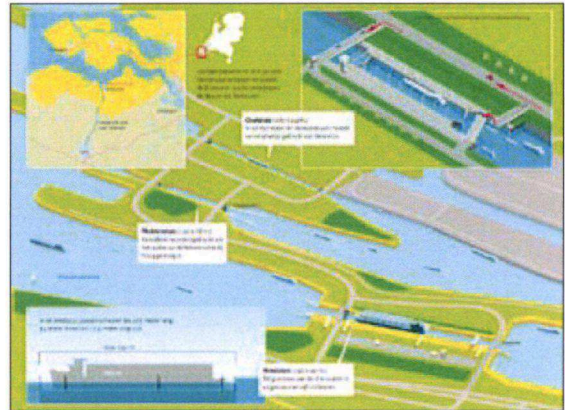
Infographic

Een infographic is een schematische weergave van de werkelijkheid. Voor infographics staat het gehele communicatiekleurenpalet uit de rijkshuisstijl ter beschikking. Infographics worden zoveel mogelijk opgebouwd met de kleuren uit het kleurenpalet van de rijkshuisstijl. Deze kleuren mogen in de infographics in alle gradaties terugkomen, in tegenstelling tot de achtergrond van het tekstvlak waar een rijkshuisstijlkleur altijd in een volle tint gebruikt moet worden. Tekst in een infographic is zoveel mogelijk zwart dan wel wit. Teksten in infographics staan altijd in de Rijksoverheid Sans Bold Italic. Kopjes in Rijksoverheid Sans Bold Italic.

Cartografie

De rijkshuisstijlrichtlijnen voor cartografie zijn te vinden op de website Rijkshuisstijl.

Infographics en cartografie worden niet toegepast op omslagen.

Voorbeelden infographic

Voorbeeld cartografie

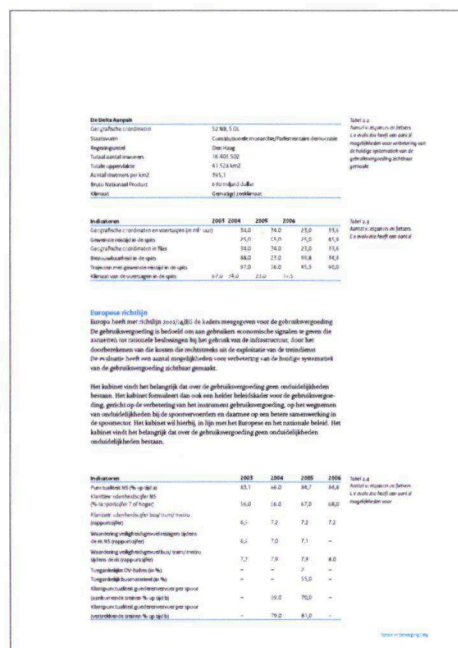
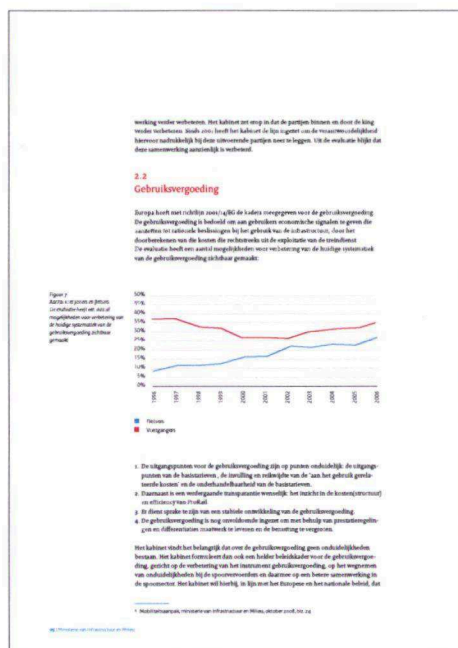
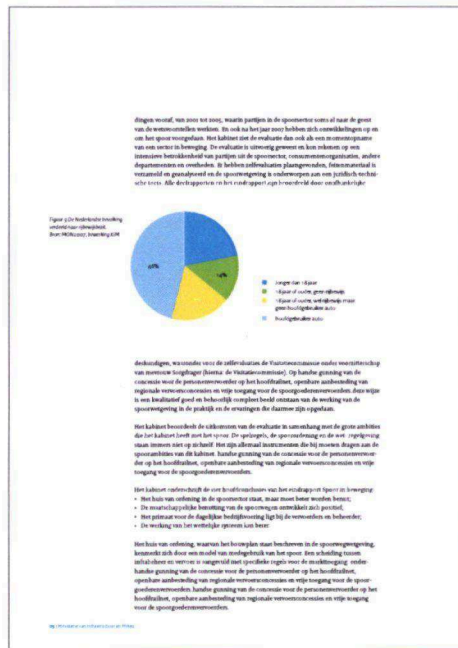
Tabellen en grafieken

Bouwstenen

Gebruik in tabellen en grafieken bij voorkeur de hoofdkleur hemelblauw en de vier steunkleuren: geel, rood, lichtblauw en groen. Wanneer het noodzakelijk is, kunnen naast deze kleuren alle kleuren van het communicatiekleurenpalet uit de rijkshuisstijl worden gebruikt.

Specificaties

De breedte van de staven in de staafdiagram is altijd 4 mm. De lijndikte van de informatielijnen in de lijndiagram is altijd 1 punt. De basislijnen in alle diagrammen zijn 0,5 punt.

Afzendgegevens en colofon

Bouwstenen

Afzendgegevens (standaard)

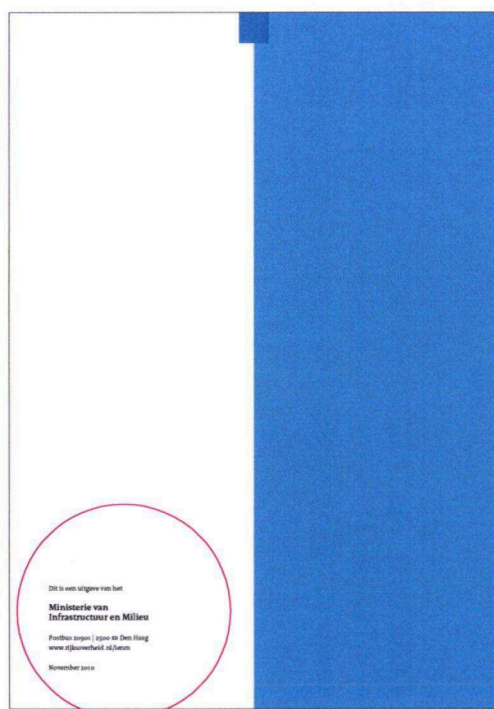
Colofongegevens (optioneel)

Brochures en folders

- op de laatste pagina van binnenwerk
- naam fotograaf/ illustrator in verband met rechten
- leveranciergegevens

Boeken en rapporten

- na het titelblad en voor de inhoudsopgave
- uitgebreider colofon: denk aan co-auteurs, oplage, (on)gewijzigde herdruk, andere relevante opmerkingen of informatie zoals aansprakelijkheid, certificering en projectinformatie

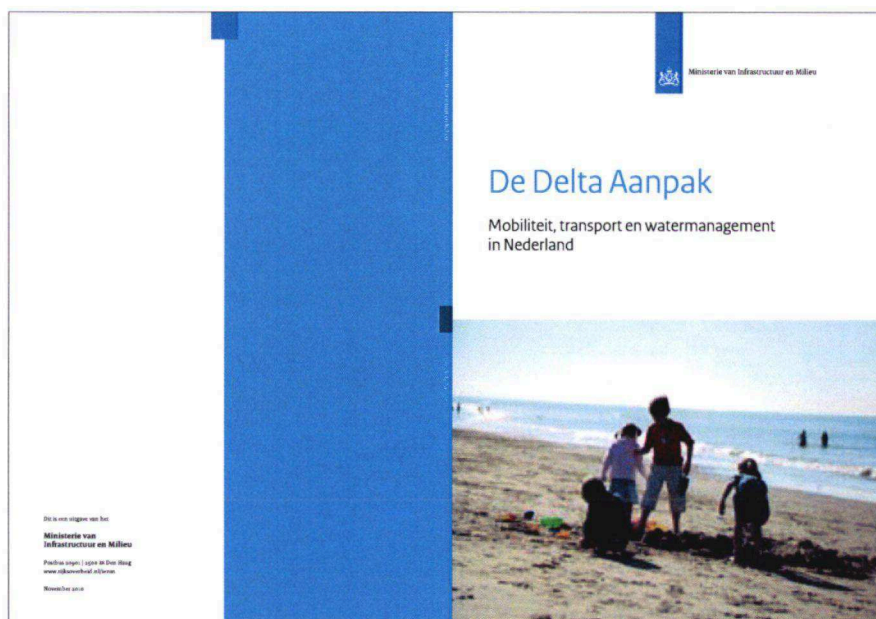
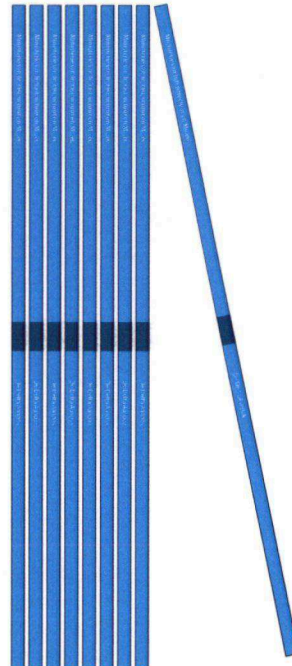

Rugelement

Bouwstenen

Het rugelement maakt op eenvoudige wijze publicaties herkenbaar. Het wordt toegepast op boeken en brochures van minimaal 32 pagina's. Het rugelement wordt in het midden op de rug van een publicatie geplaatst. Het is net als het lint blauw en even hoog als het lint breed is.

Het verticale blauwe vlak op de achterzijde loopt door op de rug. Op de rug wordt bovenaan de afzender Ministerie van Infrastructuur en Milieu en onder het rugelement de hoofdtitel gezet.

Papier

Bouwstenen

Voor het meeste drukwerk maakt Infrastructuur en Milieu gebruik van RijksOffset, bij voorkeur OnOffset.

Infrastructuur en Milieu kiest voor publicaties tot 32 pagina's zoveel mogelijk voor de self-cover variant, met een geniete bindwijze. Vanaf 32 pagina's is de keuze: zwaarder papier voor de omslag, garenloos of genaaid gebonden.

Veredeling

Veredeling van papier mag, mits dit functioneel is en een toegevoegde waarde heeft.

Infrastructuur en Milieu maakt in die gevallen gebruik van:

- laminaat (alleen de MAT variant) als de publicatie tegen een stootje moet kunnen en onder invloed kan staan van weer en wind
- persvernis, een gangbare bescherming bij full-colour drukwerk
- technieken als pregen en stansen altijd in overleg.

Spotvernis wordt niet gebruikt.

Gramsgewichten

Affiches	135 grams
Brochure geniet A4 en A5 (tot 32 pagina's)	selfcover 135 grams
Brochure A4 (vanaf 32 pagina's)	omslag 250 grams
	binnenwerk 120 grams
Brochure A5 (vanaf 32 pagina's)	omslag 190 grams
	binnenwerk 120 grams
Rapport	zie brochure genaaid/geniet
Boekdrukformaat klein (vanaf 32 pagina's)	divers
Flyer	135 grams
Folder	170 grams
Nieuwsbrief	170 grams
Uitnodiging en antwoordkaart	190 grams
CD boekje inlay	120 grams
CD hoesje	300 grams
DVD inlay	120 grams
DVD boekje	120 grams

Bovenstaande specificaties zijn maximale gramsgewichten. Voor binnenwerken met een grote omvang kan als alternatief gekozen worden voor 90 of 100 grams papier.

Print- en drukwerk

- Advertentie A4, A5 (staand) en A5 (liggend)	18
- Advertentie A4 (long-copy)	19
- Specificaties Advertentie	20
- Affiche A4, A3, A2	21
- Specificaties Affiche	22
- Omslag brochure en folder A4, A5, A6	23
- Binnenwerk brochure en folder A4, A5, A6	25
- Rapport	27
- Boekdrukformaat klein (170 x 240 mm)	28
- Flyer A4, A5, A6	29
- Nieuwsbrief	30
- Uitnodiging A5 (liggend)	31
- Uitnodiging en antwoordkaart A5 (staand)	32
- CD / DVD boekje en bedrukking	33
- DVD inlegvel en boekje	34
- Specificaties	35
- Kaderstijlen	36

Advertentie A4, A5 (staand) en A5 (liggend)

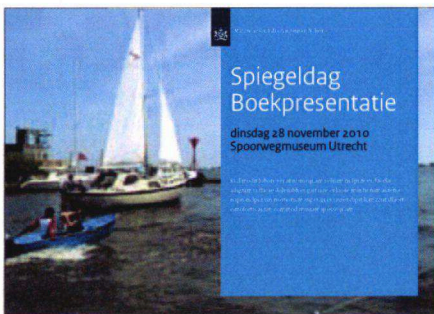
Print- en drukwerk

Hemelblauw tekstvlak

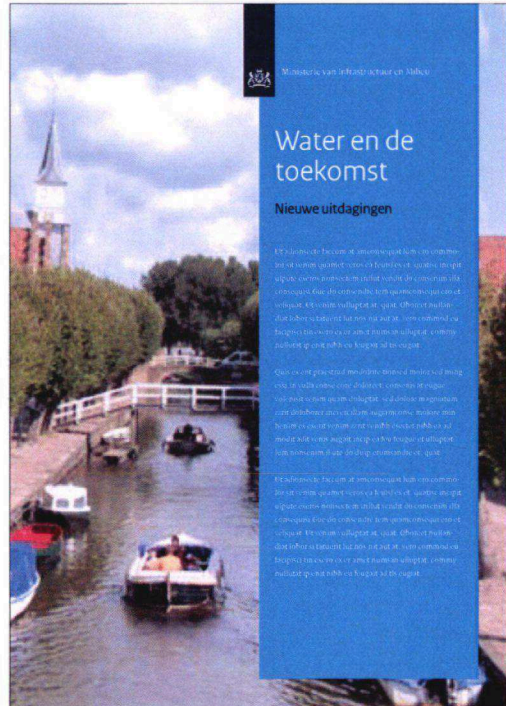
Bij de advertentie loopt het tekstvlak over het hemelblauwe tekstvlak variëren in drie lengtes, afhankelijk van de tekstlengte. Het vlak kan geplaatst worden tot de helft, tot de kwartlijn of tot de onderzijde van de pagina. Houd tussen de tekst en het motto minimaal drie witregels aan.

Zwart-wit variant

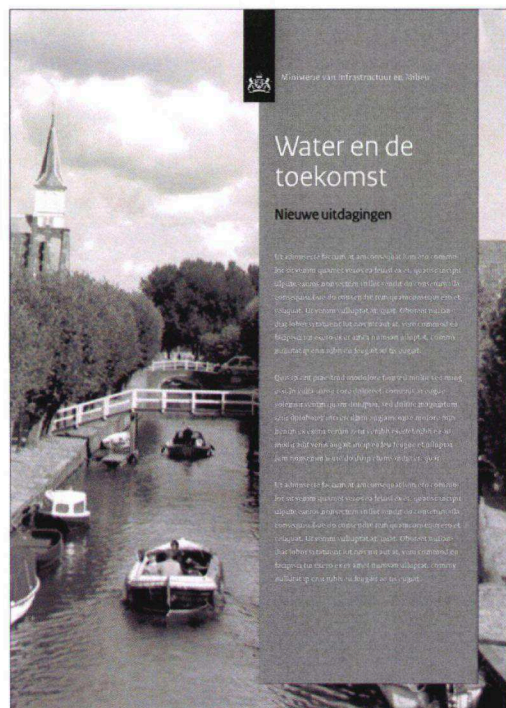
Voor het toepassen van de zwart-wit advertenties wordt het kleurvlak altijd in een vastgestelde tint toegepast.

Advertentie liggend A5 (template nr. 164)

Advertentie A4, A5 (template nr. 160, 162)

Advertentie A4 zwart/wit (template nr. 161)